ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

മഹർഷി വേദവ്യാസപ്രണീതം ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ ഏകാദശസ്കന്ധേ ഏകാദശോഽധ്യായഃ ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

ശ്രീ രംഗരാമാനുജ മഹാദേശികൻ

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

ശ്രീഃ

ശ്രീമതേ രാമാനുജായ നമഃ

ശ്രീമതേ നിഗമാന്തമഹാദേശികായ നമഃ

ഓം നമോ ഭഗവതേ വാസുദേവായ

ശ്രീമദ്ഭാഗവതമഹാപുരാണം

॥ ഏകാദശസ്കന്ധേ ഏകാദശോഽധ്യായഃ ॥

ശ്രീഭഗവാനുവാച
ബദ്ധോ മുക്ത ഇതി വ്യാഖ്യാ ഗുണതോ മേ ന വസ്തുതഃ।
ഗുണസ്യ മായാമൂലത്വാന്ന മേ മോക്ഷോ ന ബന്ധനം ॥ **1** ॥

ശോകമോഹൗ സുഖം ദുഃഖം ദേഹാപത്തിശ്ച മായയാ।
സ്വപ്നോ യഥാഽഽത്മനഃ ഖ്യാതിഃ സംസൃതിർന തു വാസ്തവീ ॥ **2** ॥

വിദ്യാവിദ്യേ മമ തനൂ വിദ്ധ്യുദ്ധവ ശരീരിണാം।
മോക്ഷബന്ധകരീ ആദ്യേ മായയാ മേ വിനിർമിതേ ॥ **3** ॥

ഏകസ്യൈവ മമാംശസ്യ ജീവസ്യൈവ മഹാമതേ।
ബന്ധോഽസ്യാവിദ്യയാനാദിർവിദ്യയാ ച തഥേതരഃ ॥ **4** ॥

അഥ ബദ്ധസ്യ മുക്തസ്യ വൈലക്ഷണ്യം വദാമി തേ।
വിരുദ്ധധർമിണോസ്താത സ്ഥിതയോരേകധർമിണി ॥ **5** ॥

സുപർണാവേതൗ സദൃശൗ സഖായൗ
യദൃച്ഛയൈതൗ കൃതനീഡൗ ച വൃക്ഷേ।
ഏകസ്തയോഃ ഖാദതി പിപ്പലാന്ന -
മന്യോ നിരന്നോഽപി ബലേന ഭൂയാൻ ॥ **6** ॥

ആത്മാനമന്യം ച സ വേദ വിദ്വാ -
നപിപ്പലാദോ ന തു പിപ്പലാദഃ।
യോഽവിദ്യയാ യുക് സ തു നിത്യബദ്ധോ
വിദ്യാമയോ യഃ സ തു നിത്യമുക്തഃ ॥ **7** ॥

ദേഹസ്ഥോഽപി ന ദേഹസ്ഥോ
വിദ്വാൻ സ്വപ്നാദ് യഥോത്ഥിതഃ।
അദേഹസ്ഥോഽപി ദേഹസ്ഥഃ
കുമതിഃ സ്വപ്നദൃഗ് യഥാ ॥ **8** ॥

ഇന്ദ്രിയൈരിന്ദ്രിയാർഥേഷു ഗുണൈരപി ഗുണേഷു ച।
ഗൃഹ്യമാണേഷ്വഹങ്കുർയാന്ന വിദ്വാൻ യസ്ത്വവിക്രിയഃ ॥ **9** ॥

ദൈവാധീനേ ശരീരേഽസ്മിൻ ഗുണഭാവ്യേന കർമണാ।
വർതമാനോഽബുധസ്തത്ര കർതാസ്മീതി നിബധ്യതേ ॥ **10** ॥

ഏവം വിരക്തഃ ശയനേ ആസനാടനമജ്ജനേ।
ദർശനസ്പർശനഘ്രാണഭോജനശ്രവണാദിഷു ॥ **11** ॥

ന തഥാ ബധ്യതേ വിദ്വാംസ്തത്ര തത്രാദയൻ ഗുണാൻ।
പ്രകൃതിസ്ഥോഽപ്യസംസക്തോ യഥാ ഖം സവിതാനിലഃ ॥ **12** ॥

വൈശാരദ്യേക്ഷയാസംഗശിതയാ ഛിന്നസംശയഃ।
പ്രതിബുദ്ധ ഇവ സ്വപ്നാന്നാനാത്വാദ് വിനിവർതതേ ॥ **13** ॥

യസ്യ സ്യുർവീതസങ്കൽപാഃ
പ്രാണേന്ദ്രിയമനോധിയാം।
വൃത്തയഃ സ വിനിർമുക്തോ
ദേഹസ്ഥോഽപി ഹി തദ്ഗുണൈഃ ॥ **14** ॥

യസ്യാത്മാ ഹിംസ്യതേ ഹിംസ്രൈർയേന കിഞ്ചിദ് യദൃച്ഛയാ।
അർച്യതേ വാ ക്വചിത്തത്ര ന വ്യതിക്രിയതേ ബുധഃ ॥ **15** ॥

ന സ്തുവീത ന നിന്ദേത കുർവതഃ സാധ്വസാധു വാ।
വദതോ ഗുണദോഷാഭ്യാം വർജിതഃ സമദൃങ്മുനിഃ ॥ **16** ॥

ന കുർയാന്ന വദേത് കിഞ്ചിന്ന ധ്യായേത് സാധ്വസാധു വാ।
ആത്മാരാമോഽനയാ വൃത്ത്യാ വിചരേജ്ജഡവൻമുനിഃ ॥ **17** ॥

ശബ്ദബ്രഹ്മണി നിഷ്ണാതോ ന നിഷ്ണായാത് പരേ യദി।
ശ്രമസ്തസ്യ ശ്രമഫലോ ഹ്യധേനുമിവ രക്ഷതഃ ॥ **18** ॥

ഗാം ദുഗ്ധദോഹാമസതീം ച ഭാർയാം
ദേഹം പരാധീനമസത്പ്രജാം ച।
വിത്തം ത്വതീർഥീകൃതമംഗ വാചം
ഹീനാം മയാ രക്ഷതി ദുഃഖദുഃഖീ ॥ **19** ॥

യസ്യാം ന മേ പാവനമംഗ കർമ
സ്ഥിത്യുദ്ഭവപ്രാണനിരോധമസ്യ।
ലീലാവതാരേപ്സിതജൻമ വാ സ്യാദ്
വന്ധ്യാം ഗിരം താം ബിഭൃയാന്ന ധീരഃ ॥ **20** ॥

ഏവം ജിജ്ഞാസയാപോഹ്യ നാനാത്വഭ്രമമാത്മനി।
ഉപാരമേത വിരജം മനോ മയ്യർപ്യ സർവഗേ ॥ **21** ॥

യദ്യനീശോ ധാരയിതും മനോ ബ്രഹ്മണി നിശ്ചലം।
മയി സർവാണി കർമാണി നിരപേക്ഷഃ സമാചര ॥ **22** ॥

ശ്രദ്ധാലുർമേ കഥാഃ ശൃണ്വൻ സുഭദ്രാ ലോകപാവനീഃ।
ഗായന്നനുസ്മരൻ കർമ ജൻമ ചാഭിനയൻ മുഹുഃ ॥ **23** ॥

മദർഥേ ധർമകാമാർഥാനാചരൻ മദപാശ്രയഃ।
ലഭതേ നിശ്ചലാം ഭക്തിം മയ്യുദ്ധവ സനാതനേ ॥ **24** ॥

സത്സംഗലബ്ധയാ ഭക്ത്യാ മയി മാം സ ഉപാസിതാ।
സ വൈ മേ ദർശിതം സദ്ഭിരഞ്ജസാ വിന്ദതേ പദം ॥ **25** ॥

ഉദ്ധവ ഉവാച
സാധുസ്തവോത്തമശ്ലോക മതഃ കീദൃഗ്വിധഃ പ്രഭോ।
ഭക്തിസ്ത്വയ്യുപയുജ്യേത കീദൃശീ സദ്ഭിരാദൃതാ ॥ **26** ॥

ഏതൻമേ പുരുഷാധ്യക്ഷ ലോകാധ്യക്ഷ ജഗത്പ്രഭോ।
പ്രണതായാനുരക്തായ പ്രപന്നായ ച കഥ്യതാം ॥ **27** ॥

ത്വം ബ്രഹ്മ പരമം വ്യോമ പുരുഷഃ പ്രകൃതേഃ പരഃ।
അവതീർണോഽസി ഭഗവൻ സ്വച്ഛോപാത്തപൃഥഗ്വപുഃ ॥ **28** ॥

ശ്രീഭഗവാനുവാച
കൃപാലുരകൃതദ്രോഹസ്തിതിക്ഷുഃ സർവദേഹിനാം।
സത്യസാരോഽനവദ്യാത്മാ സമഃ സർവോപകാരകഃ ॥ **29** ॥

കാമൈരഹതധീർദാന്തോ മൃദുഃ ശുചിരകിഞ്ചനഃ।
അനീഹോ മിതഭുക് ശാന്തഃ സ്ഥിരോ മച്ശരണോ മുനിഃ ॥ **30** ॥

അപ്രമത്തോ ഗഭീരാത്മാ ധൃതിമാഞ്ജിതഷഡ്ഗുണഃ।
അമാനീ മാനദഃ കൽപോ മൈത്രഃ കാരുണികഃ കവിഃ ॥ **31** ॥

ആജ്ഞായൈവം ഗുണാൻ ദോഷാൻ
മയാഽഽദിഷ്ടാനപി സ്വകാൻ।
ധർമാൻ സന്ത്യജ്യ യഃ സർവാൻ
മാം ഭജേത സ സത്തമഃ ॥ **32** ॥

ജ്ഞാത്വാജ്ഞാത്വാഥ യേ വൈ മാം
യാവാൻ യശ്ചാസ്മി യാദൃശഃ।
ഭജന്ത്യനന്യഭാവേന
തേ മേ ഭക്തതമാ മതാഃ ॥ **33** ॥

മൽലിംഗമദ്ഭക്തജനദർശനസ്പർശനാർചനം।
പരിചർയാ സ്തുതിഃ പ്രഹ്വഗുണകർമാനുകീർതനം ॥ **34** ॥

മത്കഥാശ്രവണേ ശ്രദ്ധാ മദനുധ്യാനമുദ്ധവ।
സർവലാഭോപഹരണം ദാസ്യേനാത്മനിവേദനം ॥ **35** ॥

മജ്ജൻമകർമകഥനം മമ പർവാനുമോദനം।
ഗീതതാണ്ഡവവാദിത്രഗോഷ്ഠീഭിർമദ്ഗൃഹോത്സവഃ ॥ **36** ॥

യാത്രാ ബലിവിധാനം ച സർവവാർഷികപർവസു।
വൈദികീ താന്ത്രികീ ദീക്ഷാ മദീയവ്രതധാരണം ॥ **37** ॥

മമാർചാസ്ഥാപനേ ശ്രദ്ധാ സ്വതഃ സംഹത്യ ചോദ്യമഃ।
ഉദ്യാനോപവനാക്രീഡപുരമന്ദിരകർമണി ॥ **38** ॥

സമ്മാർജനോപലേപാഭ്യാം സേകമണ്ഡലവർതനൈഃ।
ഗൃഹശുശ്രൂഷണം മഹ്യം ദാസവദ് യദമായയാ ॥ **39** ॥

അമാനിത്വമദംഭിത്വം കൃതസ്യാപരികീർതനം।
അപി ദീപാവലോകം മേ നോപയുഞ്ജ്യാന്നിവേദിതം ॥ **40** ॥

യദ് യദിഷ്ടതമം ലോകേ യച്ചാതിപ്രിയമാത്മനഃ।
തത്തന്നിവേദയേൻമഹ്യം തദാനന്ത്യായ കൽപതേ ॥ **41** ॥

സൂർയോഽഗ്നിർബ്രാഹ്മണോ ഗാവോ
വൈഷ്ണവഃ ഖം മരുജ്ജലം।

ഭൂരാത്മാ സർവഭൂതാനി
ഭദ്ര പൂജാപദാനി മേ ॥ **42** ॥

സൂർയേ തു വിദ്യയാ ത്രയ്യാ ഹവിഷാഗ്നൗ യജേത മാം।
ആതിഥ്യേന തു വിപ്രാഗ്ര്യേ ഗോഷ്വംഗ യവസാദിനാ ॥ **43** ॥

വൈഷ്ണവേ ബന്ധുസത്കൃത്യാ
ഹൃദി ഖേ ധ്യാനനിഷ്ഠയാ।
വായൗ മുഖ്യധിയാ തോയേ
ദ്രവ്യൈസ്തോയപുരസ്കൃതൈഃ ॥ **44** ॥

സ്ഥണ്ഡിലേ മന്ത്രഹൃദയൈർഭോഗൈരാത്മാനമാത്മനി।
ക്ഷേത്രജ്ഞം സർവഭൂതേഷു സമത്വേന യജേത മാം ॥ **45** ॥

ധിഷ്ണ്യേഷ്വേഷ്വിതി മദ്രൂപം ശംഖചക്രഗദാംബുജൈഃ।
യുക്തം ചതുർഭുജം ശാന്തം ധ്യായന്നർചേത് സമാഹിതഃ ॥ **46** ॥

ഇഷ്ടാപൂർതേന മാമേവം യോ യജേത സമാഹിതഃ।
ലഭതേ മയി സദ്ഭക്തിം മത്സ്മൃതിഃ സാധുസേവയാ ॥ **47** ॥

പ്രായേണ ഭക്തിയോഗേന സത്സംഗേന വിനോദ്ധവ।
നോപായോ വിദ്യതേ സധ്ര്യങ് പ്രായണം ഹി സതാമഹം ॥ **48** ॥

അഥൈതത് പരമം ഗുഹ്യം ശൃണ്വതോ യദുനന്ദന।
സുഗോപ്യമപി വക്ഷ്യാമി ത്വം മേ ഭൃത്യഃ സുഹൃത് സഖാ ॥ **49** ॥

॥ ഇതി ശ്രീമദ്ഭാഗവതേ മഹാപുരാണേ പാരമഹംസ്യാം
സംഹിതായാം ഏകാദശസ്കന്ധേ ഏകാദശോഽധ്യായഃ ॥